

3.2.3. Nauka i edukacja, sport

1. Nauka

Głównym celem działań podejmowanych w 2009 r. w obszarze nauka było ukierunkowanie badań na dziedziny i dyscypliny naukowe, które wpływają na przyspieszenie rozwoju cywilizacyjno-gospodarczego kraju i budowę gospodarki opartej na wiedzy, poprawę konkurencyjności gospodarki poprzez podnoszenie poziomu innowacyjności przedsiębiorstw dzięki wykorzystywaniu rezultatów prac badawczo-rozwojowych.

W 2009 na zadania w obszarze nauki przeznaczono z budżetu państwa kwotę 4.634.333 tys. zł, co stanowi wzrost do roku poprzedniego o 16,5%. Ponadto ze środków Funduszu Nauki i Technologii Polskiej wydatkowano 60.039 tys. zł na inwestycje służące potrzebom badań naukowych.

W 2009 roku nadal najpoważniejszą pozycję wydatków stanowiły dotacje na działalność statutową jednostek naukowych oraz badania własne szkół wyższych – 2.100.555 tys. zł (45,3%). W ramach tej kwoty finansowano także utrzymanie specjalnych urzędzeń badawczych oraz programy i przedsięwzięcia ministra w zakresie rozwoju infrastruktury informacyjnej i informatycznej nauki.

Na finansowanie projektów badawczych i celowych oraz zadań badawczych, w tym strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych, realizowanych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju wykorzystano 1.297.991 tys. zł.

Środki te wydatkowano w szczególności na: projekty zamawiane o tematyce wybranej spośród priorytetowych kierunków badań naukowych lub prac rozwojowych, określonych w Krajowym Programie Reform na lata 2008-2011, projekty własne obejmujące badania podstawowe z określonej dyscypliny naukowej lub interdyscyplinarne, w tym prowadzone w celu przygotowania rozprawy habilitacyjnej, projekty promotorskie.

Na współpracę naukową i naukowo-techniczną z zagranicą wykorzystano kwotę 165.350 tys. zł. W ramach tej kwoty finansowano przede wszystkim udział polskich zespołów badawczych w przedsięwzięciach międzynarodowych.

Na rozwój bazy badawczej sektora nauki przeznaczono 263.108 tys. zł. Środki te przekazano na finansowanie inwestycji budowlanych niezbędnych do prowadzenia badań, zakupy aparatury naukowo-badawczej, rozbudowę infrastruktury informatycznej.

W ramach działań podejmowanych w celu upowszechniania, promocji oraz popularyzacji nauki dofinansowywano organizację konferencji naukowych, uczestnictwo w targach i wystawach w kraju i za granicą, działalność wydawniczą, prenumeratę czasopism naukowych, tworzenie i utrzymanie baz i banków danych, działalność bibliotek naukowych, opracowanie ekspertyz, opinii i ocen naukowych.

Na projekty finansowane z udziałem środków europejskich przeznaczono 619.570 tys. zł.

Zadania te realizowano w ramach Programów Operacyjnych: Innowacyjna Gospodarka, Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw, Kapitał Ludzki oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Mechanizmu Finansowego EOG. Środki wykorzystano głównie na projekty celowe obejmujące badania stosowane i prace rozwojowe w zakresie badań przemysłowych i przedkonkurencyjnych prowadzonych przez przedsiębiorstwa lub grupy przedsiębiorstw we współpracy z instytucjami sfery B+R, inwestycje, projekty badawcze z wykorzystaniem metody foresight, projekty systemowe, projekty rozwojowe.

W 2009 r. kontynuowano prace w zakresie tworzenia Centrum Nauki Kopernik – placówki, której zadaniem jest rozwijanie nowoczesnych form popularyzacji nauki, upowszechnianie wiedzy oraz podnoszenie jakości kształcenia.

Zadania w obszarze nauki realizowała także Polska Akademia Nauk – państwowa instytucja naukowa działająca poprzez wyłonioną w drodze wyborów korporację uczonych oraz placówki naukowe. Wydatki Akademii w kwocie 56.864 tys. zł przeznaczone zostały na finansowanie struktury korporacyjnej Akademii, współpracę naukową z zagranicą oraz działalność pomocniczych placówek naukowych, w tym bibliotek, archiwów, muzeum, zagranicznych stacji naukowych.

2. Oświata i wychowanie, edukacyjna opieka wychowawcza

W roku 2009 na finansowanie zadań oświatowych wydatkowano z budżetu państwa 35.808.610 tys. zł, tj. o 1.852.887 tys. zł więcej niż w roku 2008. Na powyższe zwiększenie wydatków wpłynęło przede wszystkim sfinansowanie dwukrotnego podwyższenia wynagrodzeń dla nauczycieli, tj. 5% od 1 stycznia i kolejne 5% od 1 września. Dodatkowym czynnikiem generującym wzrost wydatków była również zmiana struktury zatrudnienia związana z uzyskaniem wyższego stopnia awansu zawodowego.

Gros środków, **tj. 33.399.798 tys. zł przeznaczono** na część oświatową subwencji ogólnej, w ramach której jednostki samorządu terytorialnego finansowały prowadzenie publicznych szkół i placówek oświatowych, a także udzielały dotacji dla szkół i placówek publicznych i niepublicznych prowadzonych przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego oraz osoby fizyczne.

Oprócz części oświatowej subwencji ogólnej budżety samorządów zostały dodatkowo zasilone strumieniem dotacji pochodzących z rezerw celowych budżetu państwa w wysokości 529.384 tys. zł. Środki te zostały przekazane na dofinansowanie zadań głównie z zakresu pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym w kwocie 441.133 tys. zł, w tym 28.764 tys. zł na współfinansowanie ze środków unijnych *działania 2.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego*. Pozostałe dotacje przeznaczone zostały przede

wszystkim na modernizację systemu oświaty związaną z obniżeniem wieku szkolnego (38.696 tys. zł), wynagrodzenia dla nauczycieli za przeprowadzenie (poza tygodniowym obowiązkowym wymiarem zajęć) części ustnej egzaminu maturalnego (13.571 tys. zł), dofinansowanie pracodawcom kosztów przygotowania zawodowego młodocianych pracowników (8.143 tys. zł), usuwanie skutków klęsk żywiołowych (7.538 tys. zł), dofinansowanie zadań wynikających z programu rządowego "Monitoring wizyjny w szkołach i placówkach" (5.506 tys. zł), realizację przedsięwzięć ujętych w rządowym programie poprawy stanu bezpieczeństwa w szkołach i placówkach „Bezpieczna i przyjazna szkoła” (5.268 tys. zł).

Na finansowanie szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez organy administracji rządowej przeznaczono 1.197.804 tys. zł, w tym 61.320 tys. zł na realizację programów finansowanych przy udziale środków Unii Europejskiej takich jak *Kapitał Ludzki i Infrastruktura i Środowisko*. Wydatki te były realizowane w ramach części budżetowych pozostających w dyspozycji Ministrów: Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Sprawiedliwości, Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Pracy i Polityki Społecznej, Środowiska, Spraw Zagranicznych oraz Edukacji Narodowej.

Na funkcjonowanie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz ośmiu okręgowych komisji egzaminacyjnych przekazano z budżetu Ministra Edukacji Narodowej 190.964 tys. zł. Ponadto kwotę 24.515 tys. zł przeznaczono na realizację unijnych projektów, w ramach *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*, m.in. w zakresie pilotażu nowych egzaminów maturalnych i eksternistycznych oraz badania uwarunkowań zróżnicowania wyników egzaminów zewnętrznych.

Przy współudziale środków Unii Europejskiej realizowano również zadania w ramach *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* związanych z poprawą jakości kształcenia oraz promocją kształcenia przez całe życie. Na ten cel wydatkowano 190.701 tys. zł z budżetu Ministra Edukacji Narodowej.

Ogółem na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków Unii Europejskiej przeznaczono z budżetu państwa 305.300 tys. zł.

Na działalność 16 kuratoriów oświaty wydatkowano 147.264 tys. zł. W przeważającej części środki te przeznaczono na wynagrodzenia wraz z pochodnymi oraz koszty utrzymania urzędów.

3. Szkolnictwo wyższe

Na zadania w obszarze szkolnictwa wyższego w 2009 r. z budżetu państwa wydatkowano kwotę 11.687.593 tys. zł. W porównaniu do roku poprzedniego środki te były wyższe o 5,1%.

Zadania realizowane w omawianym obszarze miały na celu zapewnienie powszechności kształcenia na poziomie wyższym, wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży poprzez system pomocy materialnej, podniesienie poziomu wykształcenia i jakości kształcenia oraz wspieranie współpracy międzynarodowej w tej dziedzinie.

Gros środków przekazanych zostało na dofinansowanie działalności szkół wyższych – 10.749.395 tys. zł (92% łącznych nakładów). Środki te przeznaczone były na realizację zadań związanych z działalnością dydaktyczną oraz na pomoc materialną dla studentów i doktorantów.

Na działalność dydaktyczną uczelni przekazano 9.210.609 tys. zł. Środki te przeznaczono głównie na realizację zadań związanych z kształceniem studentów studiów stacjonarnych i uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich, kształceniem kadr naukowych oraz utrzymaniem uczelni. Według wstępnych danych w publicznych szkołach wyższych kształciło się 1,27 mln studentów, z tego na studiach stacjonarnych 0,83 mln osób i na studiach niestacjonarnych 0,44 mln osób.

Zwiększenie dostępności wykształcenia wyższego dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i osób niepełnosprawnych realizowano poprzez udzielanie bezzwrotnej pomocy materialnej dla studentów i doktorantów, a także poprzez system kredytów studenckich. W Polsce pomocą materialną objęci są studenci niezależnie od miejsca i formy kształcenia (uczelnie publiczne i niepubliczne, studia stacjonarne i niestacjonarne). W 2009 r. na zasilenie uczelnianych funduszy pomocy materialnej przekazano szkołom wyższym 1.538.996 tys. zł, zaś na rzecz Funduszu Pożyczek i Kredytów Studenckich kwotę 94.500 tys. zł. Ze środków uczelnianych funduszy pomocy materialnej studenci i doktoranci otrzymywali stypendia socjalne, stypendia specjalne dla osób niepełnosprawnych, stypendia na wyżywienie, stypendia mieszkaniowe, zapomogi, stypendia za wyniki w nauce lub sporcie. Natomiast środki z Funduszu Pożyczek i Kredytów Studenckich przeznaczone zostały na spłatę części należnych odsetek od udzielonych przez banki komercyjne preferencyjnych kredytów studenckich oraz na pokrycie skutków umorzeń spłaty ww. kredytów.

Dążąc do zwiększenia konkurencyjności polskiego szkolnictwa wyższego realizowano działania mające na celu podwyższenie poziomu i jakości procesu kształcenia studentów i kadr naukowych. Podstawowe znaczenie w tym zakresie miała działalność Państwowej Komisji Akredytacyjnej, do kompetencji której należy przedstawianie opinii i wniosków dotyczących utworzenia uczelni, przyznania uczelniom uprawnień do prowadzenia studiów na danym kierunku i poziomie kształcenia, dokonywanie oceny poziomu kształcenia na danym kierunku oraz przestrzegania warunków prowadzenia studiów. W zakresie promowania zaangażowania w proces dydaktyczno-naukowy finansowano nagrody ministra

dla nauczycieli za ich osiągnięcia naukowe i dydaktyczne. Ponadto wypłacono stypendia ministra dla studentów za osiągnięcia w nauce oraz za wybitne osiągnięcia sportowe.

W ramach współpracy międzynarodowej podejmowano działania mające na celu wspieranie wymiany międzynarodowej studentów i kadry naukowej oraz promocję międzynarodową języka i kultury polskiej.

Środki na zadania inwestycyjne wydawkowano na inwestycję wieloletnią „Budowa Biblioteki Głównej Uniwersytetu Wrocławskiego” oraz dwa programy wieloletnie „Budowa Kampusu 600-lecia Odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego” i „Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 2004-2011”. Ponadto dofinansowano m.in. adaptacje, modernizacje, przebudowy obiektów dydaktycznych szkół wyższych oraz dostosowanie budynków domów studenckich do wymogów przeciwpożarowych.

Na projekty finansowane z udziałem środków europejskich przeznaczono 362.681 tys. zł. Zadania te realizowano w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki oraz Regionalnych Programach Operacyjnych. Środki wykorzystano na projekty związane z poprawą infrastruktury obiektów, w szczególności na adaptacje budynków i rozbudowę bazy naukowo-dydaktycznej. Ponadto w celu zwiększenia liczby absolwentów o kluczowym znaczeniu dla gospodarki przeznaczono środki na projekt „Zamawianie kształcenia na kierunkach matematycznych, technicznych i przyrodniczych”.

4. Sport

W 2009 r. na realizację zadań w obszarze kultury fizycznej i sportu poniesiono łączne nakłady w wysokości 1.740.604 tys. zł, co stanowi 101,6% w porównaniu do znowelizowanej ustawy budżetowej oraz wzrost o 43% w stosunku do wykonania za 2008 r.

Z budżetu państwa wydawkowano kwotę 1.017.471 tys. zł, a z funduszy celowych 723.133 tys. zł.

W 2009 r. działania koncentrowały się, podobnie jak w latach poprzednich, na przygotowaniach Polski do współorganizacji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012, na które ze środków rezerwy celowej budżetu państwa wydawkowano 493.967 tys. zł. W ramach tej kwoty na budowę Stadionu Narodowego w Warszawie oraz budowę/rozbudowę stadionów piłkarskich w pozostałych miastach-gospodarzy turnieju EURO 2012 wydawkowano 460.987 tys. zł. Pozostałe środki, zostały przeznaczone na sfinansowanie działalności spółek celowych, tj. „Narodowe Centrum Sportu” Sp. z o.o. – 9.120 tys. zł i ”PL 2012” Sp. z o.o. – 23.860 tys. zł.

Ponadto z budżetu Ministerstwa Sportu i Turystyki wydatkowano kwotę 185 tys. zł na zadania realizowane przez Biuro do Spraw EURO 2012, funkcjonujące w strukturze organizacyjnej resortu.

Kontynuowana była również budowa i rozbudowa kompleksów sportowych w ramach rządowo-samorządowego programu „Moje Boisko Orlik 2012”. Poniesione wydatki na ten cel ukształtowały się na poziomie 236.144 tys. zł. Źródłem sfinansowania były środki budżetu państwa przewidziane w rezerwie celowej na kontrakty wojewódzkie oraz środki przyznane Ministrowi Sportu i Turystyki z rezerwy ogólnej z przeznaczeniem na obsługę Programu.

W 2009 r. priorytetami objęte były także zadania związane z przygotowaniem do Zimowych Igrzysk Olimpijskich w Vancouver 2010 oraz Letnich Igrzysk Olimpijskich Londyn 2012, na które wyasygnowano łącznie 70.707 tys. zł.

Wydatki na kulturę fizyczną i sport poniesione w 2009 r. ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej ukształtowały się na poziomie 709.848 tys. zł. Z kwoty tej 479.518 tys. zł stanowiły środki przeznaczone na modernizację, remonty i dofinansowanie inwestycji obiektów sportowych. Na zadania w zakresie rozwijania sportu wśród dzieci, młodzieży oraz osób niepełnosprawnych wydatkowano 227.744 tys. zł.

Środki Funduszu Zajęć Sportowo-Rekreacyjnych dla Uczniów zrealizowane w kwocie 13.285 tys. zł przeznaczone były na dofinansowanie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów ukierunkowanych na realizację programów powszechnej nauki pływania.